

Pr Mari-Liis Mikli
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 17.02.2025 nr 1-12/1667

Meie 11.03.2025 nr 6-3/25-36-2

**Arvamus ennetava saneerimise
raamistiku menetluse regulatsiooni
kohta maksejõuetusõiguse direktiivi
ettepanekus**

Lugupeetud asekanstler

Täna võimaluse eest esitada arvamust ennetava saneerimise raamistiku (pre-pack menetluse) regulatsiooni kohta maksejõuetusõiguse direktiivi ettepanekus.

Ettepanekuga tutvumise järgset laekus Harju Maakohtu kohtunikelt alljärgnevaid arvamusi.

Kahjuks on detailse ja sisuka seisukoha esitamine raskendatud, sest pakutava regulatsiooni sõnastus ei ole teada. Üldiste märkustena võib välja tuua, et regulatsiooni sobivust peab hindama nii õiguslikust vaatevinklist kui ka ettevõtluskeskkonda laiemalt silmas pidades.

1. Kuidas hindate pre-pack menetluse sobivust Eesti õiguskeskkonda? Kas näete selles menetluses olulisi eeliseid või riske Eesti ettevõtetele ja majandusele?

Ennetava saneerimise tarvis oleks vajalik luua uus õiguslik raamistik ning uue õigusliku regulatsiooni rakendamine on alati ressursimahukas. Positiivsena võib välja tuua, et Eesti kohtutes tegelevad juriidiliste isikute maksejõuetusmenetlusega spetsialiseerunud kohtunikud Harju ja Tartu maakohtus ning see hõlbustab uue regulatsiooni ja kohtupraktika juurutamist. Samas oleks vajalik kindlasti kohtunike vastavasisuline pidev koolitamine, sest ennetava saneerimise puhul on lisaks õigusteadmistele vajalikud ka head teadmised majandusest ja ettevõtluskeskkonnast. Tuleb ette näha ka kohtutele rahaline lisaressurss, kui kohtule kohustusi

juurde pannakse. Ennetava saneerimise puhul peab kohus tegutsema väga kiiresti, et vara müük heaks kiita, seega on vaja piisavalt pädevaid inimesi sh kohtujuristid, kes suudaks selle tagada.

Teisalt on enamus juriidiliste isikute maksejõuetusmenetlusi Eestis likvideerivad menetlused, sageli esitatakse pankrotiavaldus ka hilinenult, mis tähendab, et ettevõttel puudub juba pikemat aega majandustegevus. Saneerimismenetlusi oli 2024. aastal Harju maakohus üksnes 16 ning nendest edukaks osutusid vähesed. Sellest võib järeldada, et Eesti ettevõtjate valmisolek ja võimekus ennetava saneerimise abil ettevõtte majandusraskuste ületamiseks on vähene.

Kehtiv saneerimismenetlus on kiire ja paindlik ning kohtupraktikas ei ole esinenud juhtumeid, kus kohtumenetluse tõttu oleks jäänud saneerimine toppama. Eesti õiguses on võimalik kohtul kinnitada ka saneerimiskava, mis ei ole võlausaldajate heakskiitu saanud, seega on ettevõtja kaitse võimalus pahatahtlike võlausaldajate eest tagatud. Põhiliste riskidena võib välja tuua selle, et ettevõtjad ei võta uut menetlust omaks. Enne regulatsiooni kehtestamist on vajalik tagada spetsialiseerunud kohtunikele korralik väljaõpe, soovitatavalt riikide näitel, kus vastav menetlus on igapäevane (Ühendkuningriigid või Madalmaad). Kohtu seisukohast on tegemist väga koormava menetlusega, sest kohtul tuleb tegutseda kiiresti ning ennetava saneerimise kava on üldjuhul mahukas, sest see nõuab kohtunikult ka ettevõtte sisulisse tegevusse süvenemist. Seega tuleb kaaluda, kas uue regulatsiooni väljatöötamisele ja rakendamisele kuluv ressurss on valmiduse tekitamiseks, tasub ennast ära olukorras, kus regulatsiooni kasutus on vähene.

2. Millised võiksid olla peamised riskid ja väljakutsed pre-pack menetluse rakendamisel Eestis? Kas mõni konkreetne aspekt tekitab teie hinnangul muret, näiteks tagatud nõuete kaitse või vara kiire müük?

Peamised probleemid tekivad eelkõige ettevõttele õiglase hinna määramisega ja ettevõtte võõrandamisega alla turuhinna. Arvestades Eesti turu väiksust, võib tekkida oht, et ettevõtte võõrandatakse võlgnikuga seotud isikule ning probleeme võib tekitada tagamata nõuetega võlausaldajate vähene teavitamine. Eesti ettevõtlusmaatikul ei ole nõuete tagamine väga tavapärane. Seda enam tuleb tagatud nõuetega võlausaldajatele anda suurem kaal ja ennetav saneerimine ei tohiks nende positsiooni halvendada.

Eestis on enamik tegutsevaid ettevõtteid väikesed või mikroettevõtted, mille puhul on osanik ja juhatuse liige ka põhiline ettevõtte töö tegija. Eelkõige teenusmajanduse, aga ka väiketootmise puhul põhinevad partnerlussuhted ja klientuur ettevõtte juhi isiklikel kontaktidel. Kui ettevõtte tervikuna võõrandada, ei tähenda see, et ettevõtte klientuur ja muu toimimiseks vajalik võrgustik ettevõttega tegelikult kaasa läheb, kuigi lepingud jäävad formaalselt jõesse.

3. Kuidas peaks teie arvates olema korraldatud võlausaldajate õiguste kaitse pre-pack menetluses? Kas on mingeid praktilisi ettepanekuid, kuidas tagada õiglane ja läbipaistev vara müük?

Kuna normistik ei ole teada, on väga keeruline esitada seisukohti. Võtmetähtsusega on vara hindaja sõltumatus. Võib kaaluda, sarnaselt täiemenetluses eksperdi määramise regulatsiooniga, et vara hindaja määrab kohus. Samuti võiks vara hindaja tasustamine toimida läbi kohtu. Kohtule tuleb selleks ette näha vajalikud rahaline ja inimressurss.

4. Kas lepingute automaatne üleminek ja kiire müügiprotsess võivad teie arvates tekitada riske ettevõtetele või lepingupartneritele? Kuidas saaks neid riske vähendada?

Tuleks lähtuda kehtivast õigusest, mis puudutab lepingute üleminekut. Tasub taaskord rõhutada, et Eesti ettevõtluse eripäraks on lepingupartnerite ja klientide seotus ettevõtja isiklike tutvuste ja suhetega. Seda asjaolu tuleb ka lepingute üleminekul arvestada.

5. Kuidas saaks tagada, et pre-pack menetluses tehtavad otsused oleksid võimalikult läbipaistvad ja võlausaldajate huve arvestavad?

Kuna normistik ei ole teada, on väga keeruline esitada seisukohti. Saneerimismenetlustes on kohtunikud täheldanud fiktiivsete nõuete tekitamist saneerimismenetluses võlgniku enda või temaga seotud isikute poolt, et tekitada hääli saneerimismenetluses. Põhilise riskikohana võib märkida ohtu väärtuslik vara ettevõttest välja viia, fiktiivsete nõuete tekitamist, et vähendada ettevõtte väärtust ja see ettevõtja (võlgniku) poolt odavalt ära osta.

Täiendavate küsimuste korral on Harju Maakohtu kontaktisikuks kohtunik Kai Härmand.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Astrid Asi

kohtu esimees